

Astrofyzici z Masarykovy univerzity uvedli do provozu největší dalekohled na Moravě

6.6.2023 - | Masarykova univerzita

Ždánice nebyly pro instalaci a uvedení do provozu největšího dalekohledu na Moravě vybrány náhodou. Astronomická činnost má zde bohatou tradici, která se datuje až do roku 1965. „Tato lokalita byla vybrána díky svému okolnímu nízkému světelnému znečištění a zároveň poskytuje dostatečné zázemí pro studijní a vědecké potřeby,“ uvádí astrofyzik Miloslav Zejda z Přírodovědecké fakulty MU, podle nějž je nový univerzitní dalekohled osazen kvalitní CCD kamerou, a tak umožňuje měřit jasnosti vesmírných objektů a zkoumání vlastností hvězd.

Ovládání dalekohledu AZ 800 f/6.8 (ASA) je možné provádět vzdáleně prakticky z libovolného místa na Zemi. I proto musela být kopule hvězdárny modernizována tak, aby její šterbinu bylo možné dálkově otevírat či zavírat, aby se sama natáčela do směru pozorování dalekohledu. V případě, že dojde ke zhoršení počasí během pozorování, se kopule díky meteostanici s celooblohovou kamerou, kterou je dalekohled vybaven, zavře a otočí do základní polohy. „Podobným systémem s možností vzdáleného ovládání jsou v současnosti vybavovány prakticky všechny moderní astronomické dalekohledy po celém světě, takže pokud máte k dispozici počítač s připojením na internet a víte jak, můžete provádět on-line pozorování třeba na Evropské jižní observatoři, nebo na hvězdárně ve Ždánicích,“ pokračuje Zejda.

Majitelem Hvězdárny a planetária Oldřicha Kotíka je město Ždánice, které ji odkoupilo v roce 2016 od soukromého vlastníka. Postupnou modernizací původních prostor a uzavřením rámcové smlouvy o spolupráci s Ústavem teoretické fyziky a astrofyziky Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity z r. 2019 se město snaží rozvíjet potenciál hvězdárny, a tak naplnit odkaz zakladatele Oldřicha Kotíka, po němž byla hvězdárna pojmenována, vysvětluje starostka Kateřina Klapková. „V současné době je možnost na hvězdárně navštívit digitální planetárium, 3D aktivní projekci, dále lze pozorovat nejen noční oblohu, ale i aktivitu Slunce slunečním dalekohledem. Také zde máme výstavu hornin a minerálů, nabízíme možnost zúčastnit se i edukačních pořadů a vyzkoušet si různé pokusy. Toho rádi využívají žáci a učitelé z mateřských, základních i středních škol ze širokého okolí,“ líčí starostka Ždánic, která považuje dohodu o dlouhodobé spolupráci s Masarykovou univerzitou za jeden z důležitých milníků rozvoje hvězdárny.

Nový univerzitní dalekohled, který je díky průměru zrcadla 80 cm největším dalekohledem na Moravě, byl do východní kopule ždánické hvězdárny nainstalován 13. prosince 2022. Od té doby byla „ždánická osmdesátka“ v testovacím režimu. Instalovaný dalekohled je robotickým teleskopem od renomované rakouské firmy ASA Astrosysteme GmbH na altazimutální vidlicové montáži o průměru zrcadla 800 mm a světelnosti f/6.8. Optický systém je typu Ritchey-Chrétien s překlopným terciálním zrcátkem, které vytváří dvě Nasmyth ohniska v klopné ose dalekohledu. Z jedné strany vidlice je dalekohled osazen kvalitní CCD kamerou a z druhé strany bude vybaven spektrografem. Vlastníkem dalekohledu, který by měl sloužit pro vzdělávání studentů, odborné aktivity a měření, je Masarykova univerzita, jež ve Ždánicích pořádá také výuku, semináře a v plánu má i praktika.

<https://www.muni.cz/pro-media/tiskove-zpravy/astrofyzici-z-masarykovy-univerzity-uvedli-do-provozu-nejvetsi-dalekohled-na-morave>